

Drugi dani Franje Markovića u Križevcima

Drugi dani Franje Markovića, Križevci, Velika vijećnica Gradskog poglavarstva Grada Križevaca, 1. listopada 2015. Organizator: Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Koprivničko-križevačkoj županiji, Križevci.

Drugi dani Franje Markovića održani su u Križevcima 1. listopada 2015. u organizaciji Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Koprivničko-križevačkoj županiji. Moderator skupa bio je akademik Ante Stamać, prisutne je pozdravio voditelj Akademijina Zavoda akademik Franjo Tomić, dok je kao predstavnik grada bio prisutan pročelnik za društvene djelatnosti mr. sc. Mladen Tenodi.

Na skupu su izložena tri referata:

1. Ladislav Heka, »Franjo Marković i ban Karlo Khuen Hédervary«;
2. Mira Kolar-Dimitrijević, »Dr. Franjo Marković i Pavle Rauch kao saborski zastupnik i ban«;
3. Ivana Španić i Ivan Peklić, »*Poetika* Franje Markovića«.

Ovim su priopćenjima rasvijetljeni neki novi aspekti života i djelovanja Franje Markovića.

Dok je u priopćenju Ladislava Heke istražena i priopćena djelatnost Franje Markovića u Hrvatskom saboru u vrijeme banovanja Khuena Hédervarya, dakle do 1903. godine, Mira Kolar-Dimitrijević proučila je promjenjive odnose između političara Franje Markovića i bana Pavla Raucha za vrijeme njegova banovanja (1908–1910).

U trećem izlaganju pod naslovom »*Poetika* Franje Markovića« Ivana Španić i Ivan Peklić prvo su prikazali opsežni rukopis *Poetike* Franje Markovića, koji se čuva u Arhivu Odsjeka za povijest hrvatske književnosti, u Zavodu za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU u Zagrebu, a raspoređen je u pet omota unutar dvije arhivske kutije:

1. *Poetika – I. dio: Odiseja, Ilijada* (kutija 5, omot 36) – jedan litografirani primjerak, vrlo čitak, 87 pp;
2. *Poetika – II. dio: O Homeru II* (kutija 6, omot 37) – uređeni rukopis, pp. 54–116, dakle 63 stranice;
3. *Poetika – III. dio: O Homeru i Tassu* (kutija 6, omot 38) – uređeni rukopis, 158 pp. + pp. 14–29, dakle ukupno 174 stranice;
4. *Poetika – IV. dio: O Homeru IV* (kutija 6, omot 39a) – uređeni rukopis, 142 pp;

5. *Poetika – VI. dio: O Homeru VI* (kutija 6, omot 40) – dijelom neuređene bilješke, a dijelom uređeni rukopis.

U prvom dijelu svoje *Poetike* naslovljenom »I dio: Odiseja, Ilijada i Enejida«, s tim da je »i Enejida« naknadno olovkom prekrizano, Marković je htio estetički ocijeniti tri znamenita epa. Prvi odlomak, bez ikakvih transkripcijskih zahvata, u cijelosti glasi (sl. 1):

»Poezija treba da se i filozofijski, točnije govoreći estetički shvaća i razumieva. Nije poezija utvara nego je jedno od bitnih obilježja čovjeka. Istinu prikazuje umna pjesma njemačkog pjesnika Anastazija Grüna, prikazujući da će poezije nestati istom onda, kad nestane posljednjega čovjeka. Istu misao izreći ćemo ovako: uništite poeziju, uništite čovjeka. Ona je jedan izjav njegove težnje za idealom slobode i ljepote. Primjenjujući Aristotelovu izreku u njegovoj poetici, da je poezija filozofičnija od povijesti, jerbo poezija prikazuje ono, što je obćenito, a poviest ono, što je pojedinačno, kažemo, da je poezija jedan dio tvorevinâ filozofijskoga duha, u smislu širem te rieči. Poezija ne ide za razumskom spoznajom bića i bivstva tvari, što je težnja metafizičke filozofije; ona je izjav one tvorne sile čovjeka, koja ne istražuje, što jest, nego teži da u zbilji izvede ono što ima biti, a to je lepota i dobrota.«¹

Kako je prvi dio Markovićeve *Poetike* litografiran, mogao je poslužiti studentima za polaganje ispita, jer je, kako je već istraženo, Marković već u zimskom semestru akademske godine 1875/1876. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu prvi put predavao kolegij *Poetika*.²

Svojoj je *Poetici* Marković namijenio i to da posluži boljem doživljavanju pjesničkoga umijeća – ne samo umom, nego i srcem:

»Bivstvo epske kompozicije i epskoga sloga, razlike u sastavbi raznih epa staroklasičnih, romantičnih i novodobnih, pak obilježja ljepote epske objasnit će nam se ovim putem, koji će u jedno dopuštati, da uživamo srcem, a ne samo umom spoznajemo. A nužno je oživiti u nas ćut za pjesničku ljepotu.«³

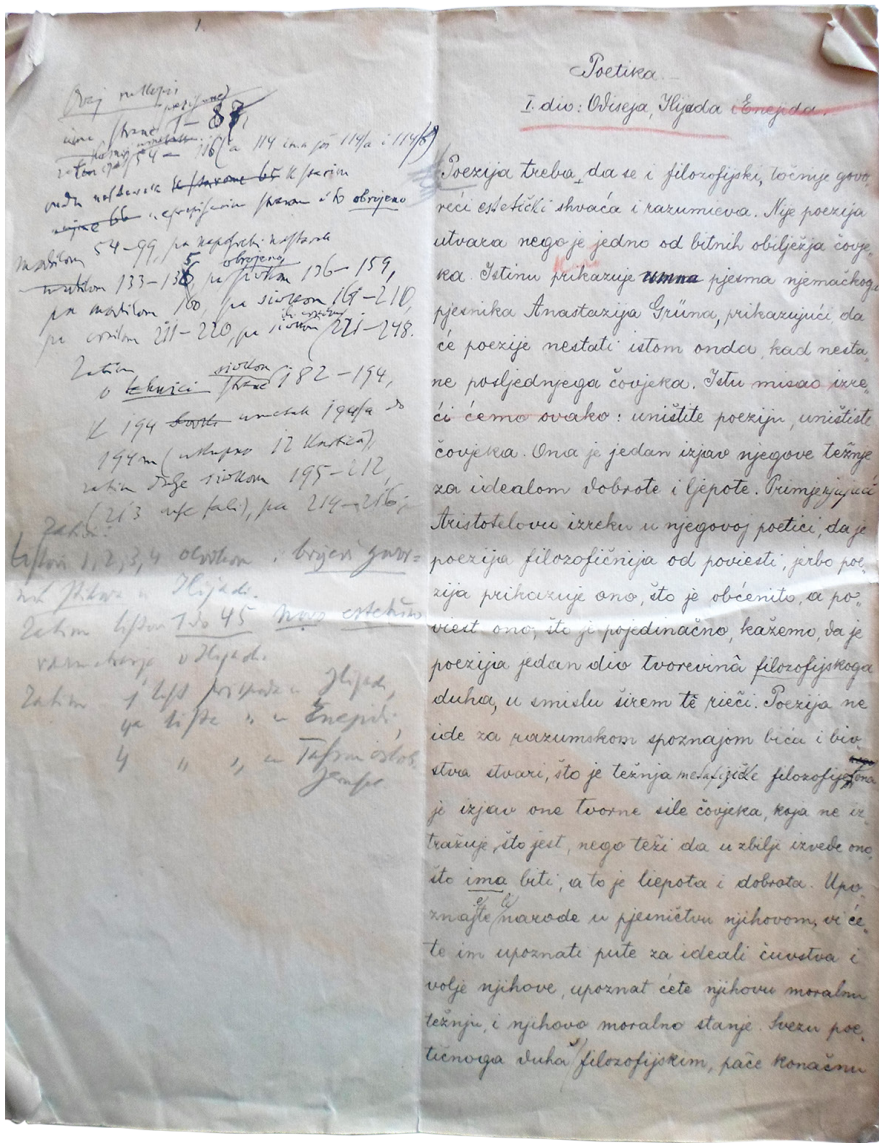
Kako su autori zapazili, estetičkom ocjenom Homerove *Odiseje* i *Ilijade* uključio se i Franjo Marković u dugotrajni prijepor o postanku i kompoziciji tih epova, prijepor koji je započeo godine 1795. djelom *Prolegomena zu Homer*

¹ Franjo Marković, *Poetika*, »I. dio: Odiseja, Ilijada«, p. 1.

Nalazište: Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU u Zagrebu, Arhiv Odsjeka za povijest hrvatske književnosti, *Ostavština Franje Markovića*, kutija 5, omot 36.

² Ivan Peklić, *Život i djelo Franje Markovića* (Zagreb – Križevci: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveno-istraživački i umjetnički rad Koprivničko-križevačke županije u Križevcima, 2014), p. 49.

³ Marković, *Poetika*, »I. dio: Odiseja, Ilijada«, p. 4.

Slika 1. Prva stranica rukopisa *Poetike* Franje Markovića: litografrani primjerak. Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU u Zagrebu, Arhiv Odsjeka za povijest hrvatske književnosti, *Ostavština Franje Markovića*, kutija 5, omot 36, p. 1.

Friedricha Augusta Wolfa. Što je osobito važno, Marković je na početku svoje *Poetike* najavio da će tom prijeporu pristupiti kao estetičar, a ne kao filolog:

»Razlozi kojima se u tom prieporu vojuje jesu koje filologijski koje estetički. Ne dirajući u filologijski dio pitanja, baviti ću se estetičkom stranom, tj. naš će posao biti da ispitamo, je li u Ilijadi i je li u Odiseji kompozicija cjeline takova, da joj treba priznati jedinstvenost kad ima u nekih neznatnijih pojedinostih nesklada; ili je pak nesklad među bitnim sastavinami tolik, da se nipošto ne može priznati onakovo jedinstvo Ilijadi ni Odysseji, koji je potrebno jednom umotvoru.«⁴

U zaključku su autori istaknuli da je Marković izvršio analizu *Odiseje* te je nakon analize svih dvadeset četiriju pjevanja došao do zaključka da je *Odiseja* jedinstveno djelo i sastavljeno od istoga autora, a nepojavljivanje glavnih junaka u pojedinim pjevanjima objasnio je njihovom prisutnošću kroz druge likove.

Ivan Peklić

⁴ Marković, *Poetika*, »I. dio: Odiseja, Ilijada«, pp. 6–7.